

Studieförbundens ekonomi

2011



Folkbildningsrådet

Innehåll

Sammanfattning _____	4
Nyckeltal 2011 _____	5
Jämförelse 2009 – 2011 i fasta priser _____	5
All verksamhet på samtliga nivåer 2011 _____	6
Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer 2011 _____	7
Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer 2009 - 2011 _____	8
Lokal nivå - bidragsberättigad folkbildningsverksamhet 2009 - 2011 _____	9
Lokal nivå - annan verksamhet _____	11
Lokalavdelningarnas samlade resultat 2009 - 2011 _____	13
Cirkelledare och övrig personal 2009 - 2011 _____	14
Undersökningens upplägg _____	15

Vid alla jämförelser i rapporten är 2009 och 2010 års priser omräknade till 2011 års priser med hjälp av Konsumentprisindex; 1,039 respektive 1,026. Miljoner kronor förkortas till mkr, tusen kronor till tkr. Kronor förkortas genomgående kr. Antalet statsbidragsberättigade studieförbund var nio år 2009 och tio från den 1 juli 2010.

Sammanfattning

Studieförbundens intäkter uppgick 2011 till totalt 4,8 miljarder kr, varav för folkbildningsverksamheten 3,7 miljarder kr eller 76 procent av omsättning. Intäkterna var lägre än 2010 men högre än 2009. För ett enskilt studieförbund ger det ett medelvärde på cirka 483 mkr i intäkter. Variationen mellan förbunden är stor – från som lägst 13 mkr till som högst 1,1 miljard kr.

Resultatet visade ett samlat överskott på 6,9 mkr – för folkbildningsverksamheten ett underskott på 27,8 mkr och för annan verksamhet ett överskott på 34,7 mkr. Det innebär en kraftig försämring jämfört 2010 då samlade överskottet var 47,5 mkr och 2009 då samlade överskottet var 50,5 mkr. Försämringen är helt kopplad till folkbildningsverksamheten och beror främst på lägre deltagarintäkter och kommunanslag

och ökade kostnader för lokaler och material. För annan verksamhet och på förbunds nivå har personalkostnaderna ökat. Sju studieförbund visar ett överskott av den totala verksamheten och tre ett underskott vilket är oförändrat jämfört med tidigare år.

Variationen mellan förbunden är stor – från ett underskott med som högst 33 mkr till ett överskott med som högst 29 mkr.

Det egna kapitalet på nationell och regional nivå var sammantaget 439 mkr vilket är en minskning jämfört med både 2009 och 2010.

Personalkostnaderna utgör ca 55 procent av kostnaderna.

Nyckeltal 2009 – 2011 i fasta priser (tkr)

	2009	2010	2011
Totala intäkter alla nivåer	4 775 948	4 915 435	4 830 749
varav folkbildningsverksamheten	3 789 964	3 783 737	3 661 230
varav annan verksamhet	985 984	1 131 698	1 169 519
Totala kostnader alla nivåer	4 773 051	4 880 007	4 853 091
varav folkbildningsverksamheten	3 832 311	3 793 928	3 713 485
varav annan verksamhet	940 740	1 086 079	1 139 606
Resultat efter dispositioner alla nivåer	50 492	47 515	6 914
varav folkbildningsverksamheten	14 015	13 308	-27 815
varav annan verksamhet	36 477	34 207	34 729
Totalt bidrag	2 372 923	2 399 208	2 396 169
varav statsbidrag	1 577 542	1 609 813	1 636 982
Totalt eget kapital (nationellt, region)	470 791	453 001	438 682

Nyckeltal 2011

- Studieförbundens totala **intäkter** uppgick till 4,8 miljarder kr – varav folkbildningsverksamheten 3,7 miljarder kr eller 77 procent.
- Bidragsdelen för folkbildningsverksamheten var 2,4 miljarder kr, varav statsbidraget var 1,6 miljarder kr (44 procent av intäkterna).
- Deltagar- och försäljningsintäkternas del av omsättningen inom folkbildningsverksamheten på lokal nivå var 22 procent.
- Studieförbundens totala **kostnader** uppgick till 4,9 miljarder kr – varav för folkbildningsverksamheten 3,7 miljarder kr.
- Personalkostnaderna för folkbildningsverksamheten på lokal nivå var 1,7 miljarder kr (55 procent av kostnaderna).
- **Resultatet** av den samlade verksamheten visade ett överskott på 7 mkr, medan folkbildningsverksamheten visade ett underskott på 28 mkr.
- Sju av studieförbunden redovisade ett överskott och tre redovisade ett underskott i den totala verksamheten.
- 53 procent av studieförbundens 329 lokala enheter redovisade underskott som resultat av verksamheten.
- Antalet cirkelledare var cirka 111 000 varav 82 procent inte är arvoderade.
- Det egna kapitalet på central och regional nivå var 439 mkr.

Jämförelse 2009 – 2011 i fasta priser

- De totala **intäkterna** har ökat jämfört med 2009 men minskat något jämfört med 2010.
- Folkbildningens andel av de totala intäkterna har minskat från 79 procent 2009 till 76 procent 2011.
- De totala **kostnaderna** har ökat jämfört med 2009 men minskat något jämfört med 2010.
- Det totala **resultatet** har blivit väsentligt lägre – från ett överskott 2009 på ca 50 mkr och 2010 på ca 48 mkr till ett överskott 2011 på ca 7 mkr (variation mellan studieförbunden från överskott 29 mkr till underskott 33 mkr).
- Resultatet av **folkbildningsverksamheten** har försämrats mellan 2009 och 2011 – från ett överskott på 14 mkr 2009 och 13 mkr 2010 till ett underskott 2011 på ca 28 mkr.
- Resultatet av **annan verksamhet** ligger alla tre åren mellan 34 – 36 mkr. 2011 täcks underskottet i folkbildningsverksamheten av detta överskott.
- Resultatförsämringen är en kombination av minskade intäkter från främst deltagaravgifter samt kommunbidrag och ökade kostnader för främst lokaler och material. För annan verksamhet och på förbunds nivå har personalkostnaderna ökat.
- Årsnittet heltidstjänster har ökat från 3 902 år 2009 till 4 138 år 2011 eller med 6 procent.
- Statsbidragets andel av de allmänna bidragen har ökat från 66 procent 2009 till 69 procent 2011.

All verksamhet på samtliga nivåer 2011

Tkr	Alla nivåer	Lokal	Regional	Nationell
Intäkter*	4 830 749	4 186 193	168 626	475 930
Kostnader inkl avskrivningar**	4 853 091	4 193 876	176 174	483 041
Resultat efter finans o dispositioner	6 914	13 611	-3 648	-3 049
Ackumulerat kapital	438 682		104 574	334 108
*varav				
Bidrag (stat, kom, landsting)	2 369 165	2 105 750	121 199	142 216
** varav				
Personalkostnader	2 665 615	2 372 297	86 148	207 170

I tabellen redovisas all verksamhet som ingår i studieförbundens juridiska personer på samtliga nivåer. På nationell nivå ingår koncernredovisade resultat.

Studieförbundens totala intäkter uppgick till 4 831 mkr (4 915 mkr år 2010). Av dessa var intäkterna på lokal nivå 4 186 mkr (4 286 mkr år 2010), för regioner och distrikt i de tre förbund som inte ingår på avdelningsnivå 169 mkr (177 mkr år 2010) och på nationell nivå 476 mkr (452 mkr år 2010). Av de totala intäkterna på lokal nivå utgjorde intäkterna av den statsbidragsberättigade verksamheten 72 procent eller 3 018 mkr (74 procent och 3 172 mkr år 2010). Övrig verksamhet i avdelningarna, främst uppdragsutbildning, utgjorde 28 procent eller 1 156 mkr (26 procent och 1 115 mkr år 2010).

Bidragen från stat, kommun, landsting/regioner utgjorde på lokal nivå 2 106 mkr eller 50 procent av de totala lokala intäkterna (2 202 mkr eller 51 procent år 2010).

Personalkostnaderna är 2 666 mkr vilket är en liten ökning jämför med föregående år. Ökningen är inom annan verksamhet och på förbunds nivå.

Det totala resultatet har blivit väsentligt lägre – från ett överskott 2009 på ca 50 mkr och 2010 på ca 48 mkr till ett överskott 2011 på ca 7 mkr. Tre studieförbund visar överskott och sju underskott (från överskott 29 mkr till underskott 33 mkr).

Det ackumulerade egna kapitalet inklusive fonder utgör 439 mkr vilket är en minskning med 14 mkr sedan 2009. Uppgifter om eget kapital avser nationell och regional nivå. Utöver det finns eget kapital på lokal nivå och på central nivå i stödfonder och centralfonder m.m.

Utöver här redovisad verksamhet bedriver studieförbunden verksamhet i bolag, stiftelser och andra institutioner. Denna verksamhet beräknas ha en betydande omsättning.



Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer 2011

Tkr	Alla nivåer	Lokal	Region	Nationell
Intäkter*	3 661 230	3 029 715	168 626	462 889
Kostnader inkl avskrivningar**	3 713 485	3 066 131	176 174	471 180
Resultat efter finans o dispositioner	-27 815	-20 587	-3 648	-3 580
Ackumulerat kapital	437 876		104 574	333 302
*varav				
Statsbidrag	1 643 936	1 462 445		
Landstingsbidrag	268 401	147 202	121 199	
Kommunbidrag	308 276	308 276		
Övriga bidrag	197 008	197 008		
Summa bidrag	2 417 621	2 114 931		
**varav				
Personalkostnader		1 651 226		

Tabellen är underlag för de uppgifter som SCB årligen publicerar i sin sammanställning av *Kostnader för utbildningsväsendet för samtliga utbildningsformer*. Samtliga organisationsnivåer ingår i underlaget. Beträffande den regionala nivån kan inte uteslutas att uppdragsverksamhet kan ingå då detta inte är kartlagt.

Intäkterna uppgick till 3 661 mkr (3 784 mkr år 2010) och kostnaderna till 3 713 mkr (3 794 mkr år 2010). Resultatet har försämrats jämfört med föregående år, från ett överskott på 13 mkr till ett underskott på 28 mkr. Resultatförsämringen är en kombination av minskade intäkter från främst deltagaravgifter samt kommunbidrag och ökade kostnader för främst lokaler och material.

2011 erhöll studieförbunden 1 644 mkr (varav 196 mkr i förstärkningsbidrag) i statsbidrag från Folkbildningsrådet. Motsvarande summor för år 2010 var 1 637 mkr respektive 194 mkr.

En genomgång av studieförbundens årsredovisningar visar att samtliga redovisat sina statsanslag. Förbundens transfereringar av bidrag till lokalavdelningarna redovisas av fyra förbund direkt i resultaträkningen och av övriga förbund i noter. Landstingens bidrag uppgår till sammanlagt 268 mkr vilket är oförändrat mot 2010 men en minskning från 275 mkr år 2009.

Kommunernas bidrag uppgår till 308 mkr vilket är en minskning jämfört med 326 mkr år 2010 och 378 mkr år 2009.

Studieförbundens personalkostnader för den bidragsberättigade folkbildningsverksamheten på lokal nivå uppgick till 1 651 mkr vilket är något lägre än 2010. Personalkostnaderna på regional och nationell nivå och för annan verksamhet redovisas i tabellen *All verksamhet* på samtliga nivåer.

Bidragsberättigad folkbildningsverksamhet på samtliga nivåer 2009 - 2011

	2009	2010	2011
Tkr			
Intäkter			
<i>Avdelningar</i>	3 131 507	3 171 627	3 029 715
<i>Region/distrikt</i>	186 293	176 943	168 626
<i>Förbund</i>	472 165	435 167	462 889
Totalt	3 789 964	3 783 737	3 661 230
Kostnader inkl avskrivningar			
<i>Avdelningar</i>	3 156 855	3 165 040	3 066 131
<i>Region/distrikt</i>	185 347	179 460	176 174
<i>Förbund</i>	490 110	449 427	471 180
Totalt	3 832 311	3 793 928	3 713 485
Resultat efter finans o disp			
<i>Avdelningar</i>	- 3 528	18 739	-20 587
<i>Region/distrikt</i>	3 424	-1 731	-3 648
<i>Förbund</i>	14 119	-3 700	-3 580
Totalt	14 015	13 308	-27 815
Ackumulerat kapital inkl fonder			
<i>Region/distrikt</i>	125 941	112 311	104 574
<i>Förbund</i>	342850	340 408	333 302
Summa	468 791	452 719	437 876

Resultatet av folkbildningsverksamheten har mellan 2009 och 2011 minskat med 42 mkr, från ett överskott på 14 mkr till ett underskott på 28 mkr. På avdelningsnivå är minskningen 17 mkr, på distriktsnivå 7 mkr och på förbunds nivå 18 mkr.

Resultatförsämringen är en kombination av minskade intäkter från främst deltagaravgifter samt kommunbidrag och ökade kostnader för främst lokaler och material.

Lokal nivå - bidragsberättigad folkbildningsverksamhet 2009 – 2011

Bidragsberättigad folkbildning, lokalavdelningar	2009	2010	2011
Tkr			
INTÄKTER			
Deltagar- o försäljningintäkter	736 953	746 007	688 036
Statsbidrag	1 466 370	1 537 591	1 462 445
Kommunbidrag	377 830	325 889	308 276
Övriga bidrag*	298 701	327 233	344 210
Övriga intäkter	251 653	234 907	226 748
Summa intäkter	3 131 507	3 171 627	3 029 716
* varav landstingsbidrag	153 361	149 109	147 202
KOSTNADER			
Material o ext verksamhetstjänster	380 214	420 206	408 623
Lokal, Inv, Fastigh	412 814	416 342	408 291
Förbrukn inventarier, rep, frakt	47 589	52 874	54 613
Resekostnader	29 707	35 194	34 037
Marknadsföring	106 068	106 008	101 029
Kontorskostn, övriga ext tjänster	336 451	353 225	335 444
Övriga externa kostnader	25 814	43 660	28 953
Personalkostnader	1 778 274	1 699 140	1 651 225
Poster av engångskaraktär	-1 995	-5 988	753
Summa driftskostnader	3 114 933	3 120 661	3 022 969
Avskrivningar enl plan	41 922	44 379	43 162
Kostnader inkl avskrivningar	3 156 855	3 165 040	3 066 131
VERKSAMHETSRESULTAT	-25 349	6 587	-36 416
Finansiella intäkter o kostnader			
Intäktsränta	37 002	27 227	28 397
Kostnadsränta	-15 901	-18 337	-17 787
Resultat före bokslutsdisp	-4 247	15 477	-25 806
Bokslutsdispositioner	718	3 262	5 218
RESULTAT	-3 529	18 739	-20 587

På lokal nivå redovisar sex av studieförbunden ett överskott (fem år 2010) och fyra ett underskott för folkbildningsverksamhet.

Deltagar- och försäljningsintäkternas andel av intäkterna på lokal nivå uppgår för alla studieförbund till i genomsnitt 22 procent vilket är en minskning med två procentenheter jämfört med föregående år. Åtta studieförbund ligger under 22 procent medan två studieförbund redovisar ca 40 procent eller mera.

Statsbidragets andel av intäkterna är i genomsnitt 48 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Sex av studieförbunden ligger kring 50 procent, två under 35 procent och två över 75 procent.

Kommunbidragets andel av intäkterna är i genomsnitt 10 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Variationen är från 7 procent till 21 procent; sex av studieförbunden har lägre andel än 10 procent och fyra högre andel.

Landsting/regionbidragets andel av intäkterna är i genomsnitt 5 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Åtta av studieförbunden redovisar lägre än 8 procent och två över 10 procent.

Övriga bidrags andel av intäkterna är i genomsnitt 7 procent av intäkterna vilket är en ökning med 1 procent jämfört med föregående år.

Bland studieförbundens kostnader dominerar **personalkostnaderna** som uppgår i genomsnitt till 54 procent av de totala kostnaderna vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Fem studieförbund redovisar 50 procent eller lägre och fem studieförbund mellan 56-62 procent.

Kostnaderna för **lokaler/fastigheter** är i genomsnitt 13 procent vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Åtta av studieförbunden redovisar mellan 9 och 15 procent och två studieförbund redovisar lägre än 7 procent.

Lokal nivå - annan verksamhet 2009 – 2011

Annan verksamhet, lokalavdelningar	2009	2010	2011
Tkr			
INTÄKTER			
Deltagar- o försäljningintäkter	498 403	597 812	569 146
Statsbidrag (ej via FBR)	34 800	40 758	39 275
Kommunbidrag	121 415	144 648	145 831
Övriga bidrag*	166 396	202 398	270 772
Övriga intäkter	129 689	129 055	131 452
Summa intäkter	950 702	1 114 670	1 156 476
*varav landstingsbidrag	6 576	3 929	5 758
KOSTNADER			
Material, ext verksamhetstjänster	84 556	109 328	127 130
Lokal, Inv, Fastigh	128 761	130 129	141 847
Förbrukn. Inventarier, rep, frakt	14 692	19 836	19 485
Resekostnader	7 208	13 419	15 174
Marknadsföring	27 818	23 625	22 948
Kontorskostn, övr ext tjänster	54 554	50 783	53 270
Övriga externa kostnader	8 775	14 400	6 200
Personalkostnader	557 487	683 962	721 072
Poster av engångskaraktär	2 848	3 866	1 149
Summa driftskostnader	886 699	1 049 347	1 108 276
Avskrivningar enl plan	17 892	18 356	19 618
Kostnader inkl avskrivningar	904 592	1 067 703	1 127 895
VERKSAMHETSRESULTAT	46 111	46 967	28 581
Finansiella intäkter o kostnader			
Intäktsränta	2 128	1 927	13 044
Kostnadsränta	-13 535	-10 478	-12 899
Resultat före bokslutsdisp	34 704	38 416	28 726
Bokslutsdispositioner	1 935	-3 262	5 320
RESULTAT	36 640	35 154	34 046

Utöver den statsbidragsberättigade verksamheten bedriver studieförbunden även annan utbildningsverksamhet. Det sker som uppdragsverksamhet och som huvudmän för olika skolor och institut. Denna verksamhet bedrivs genom de lokala enheterna (som redovisas i ovanstående tabell) och i vissa fall via bolag och stiftelser utanför studieförbundens egna juridiska personer.

Annan verksamhet på lokal nivå hade 2011 en omsättning på 1 156 mkr vilket är en ökning med 42 mkr jämfört med föregående år och 206 mkr

jämfört med 2009. Annan verksamhet utgör 28 procent av lokalavdelningarnas totala omsättning mot 26 procent 2009 och 23 procent 2009. Hos sju studieförbund är annan verksamhet lägre än 20 procent och hos två studieförbund mellan 46 och 64 procent. Ett studieförbund rapporterar ingen annan verksamhet.

Sju av studieförbunden redovisar sammantaget ett överskott från annan verksamhet vilket är oförändrat jämfört med föregående år.



Lokalavdelningarnas samlade resultat 2009 – 2011

Lokalavdelningar Resultat tkr	2009	2010	2011
Avd med negativt (före finansiellt och dispositioner)	-31 908	-69 410	-99 112
Avd med positivt (före finansiellt och dispositioner)	79 950	121 884	103 294
Summa tkr	48 042	52 473	4 182
Avd med negativt (efter finansiellt och dispositioner)	-44 617	-54 478	-79 101
Avd med positivt (efter finansiellt och dispositioner)	77 539	107 293	107 841
Summa tkr	32 923	52 815	28 740
Antal avdelningar			
Avd med negativt (före finansiellt och dispositioner)	197	175	208
Avd med positivt (före finansiellt och dispositioner)	151	166	121
Summa avdelningar	348	341	329
Avd med negativt (efter finansiellt och dispositioner)	156	157	184
Avd med positivt (efter finansiellt och dispositioner)	192	184	145
Summa avdelningar	348	341	329

I redovisningsunderlaget för avdelningarnas verksamhet 2011 ingår 329 enheter, vilket är en minskning från föregående år med 12 enheter och från 2009 med 19 enheter. Av tabellen framgår att 208 av avdelningarna gick med underskott före finansiella kostnader och intäkter samt före bokslutsdispositioner medan 121 avdelningar redovisade överskott.

Resultaten förbättrades efter att hänsyn tagits till finansiella kostnader och intäkter samt bokslutsdispositioner till att 184 avdelningar redovisade ett sammanlagt underskott med 79 mkr (53 mkr år 2010) och 145 avdelningar redovisade ett överskott med 108 mkr (105 mkr år 2010).

Det sammanlagda nettoresultatet uppgår till 29 mkr vilket är en försämring jämfört med 2010.



Cirkelledare och övrig personal 2009 - 2011

	2009	2010	2011
Cirkelledare	116 486	112 666	111 171
varav ej arvoderade	92 179	89 936	89 558
varav arvoderade	23 969	22 359	21 268
varav tillsvidareanställda	338	371	345
Personal – ej cirkelledare	3 902	3 957	4 138

Antalet cirkelledare rapporteras till 111 171 vilket är en minskning både jämfört med 2009 och 2010.

Cirka 90 000 (81 procent) cirkelledare genomför sitt uppdrag utan arvode. Det är stora skillnader mellan studieförbunden. Hos fem studieförbund genomför över 90 procent av cirkelledarna sitt uppdrag utan arvode. I tre studieförbund genomför mellan 50 – 65 procent av cirkelledarna sitt uppdrag utan arvode.

Sedan 2006 har antalet cirkelledare utan arvode ökat från 55 procent till 81 procent.

Antalet anställda (årssnitt heltidstjänster) som inte är cirkelledare, uppgick sammanlagt på alla nivåer till 4 138 vilket är en ökning med 181 jämfört med 2010 och med 236 jämfört med 2009 eller en ökning 6 procent.



Undersökningens uppläggning

Uppgifterna på lokal och regional nivå är insamlade genom enkät till förbundens ekonomihandläggare. Enkäten har haft samma utformning sedan 2005. För den lokala nivån är redovisningen uppdelad på verksamhetsområdena *folkbildningsverksamhet* och *annan verksamhet* (= ej statsbidragsberättigad).

För region/distrikt presenteras en koncentrerad sammanställning av ekonomin för de tre studieförbund som har treledsorganisation (ABF, Studieförbundet och SV).

Uppgifterna på nationell nivå är hämtade från studieförbundens årsredovisningar för 2010.

Enskilda studieförbunds uppgifter presenteras inte. Presentationen innehåller endast sammanfattande tabeller över samtliga studieförbund.

Det är svårt att göra jämförelser mellan studieförbunden av flera skäl:

- Studieförbundens organisationsstrukturer ser olika ut och ändras över tiden.
- Arbetsfördelningen mellan förbundens organisationsled varierar liksom kostnadsfördelningen på olika nivåer.
- Studieförbund med tvåledsorganisation redovisar oftast alla kostnader och intäkter på lokalavdelningsnivå. Det gör inte de tre studieförbund som har en treledsorganisation.

Antalet juridiska personer inom de tio studieförbunden uppgick vid rapporteringstillfället juni 2011 till 368 (389 år 2009 och 381 år 2010). På lokal nivå fanns 329, på regional nivå 29 och på nationell nivå tio.

På nationell nivå har kostnader och intäkter reducerats för de förbund som bruttoredovisar det erhållna statsbidrag från Folkbildningsrådet med motsvarande transfererat statsbidrag till lokal och regional nivå.

Folkbildningsrådet

Box 380 74, 100 64 Stockholm

Tel: 08-412 48 00, fax 08-21 88 26

fbr@folkbildning.se

www.folkbildning.se